

segíteni szeretnének.” 11. o. „Szeretnének ők is segíteni, csak valahogy nem megy nekik.” 49. o. „Lehet, hogy észreveszik, de elmegy a fülük mellett, nem törődnek vele.” 75. o.)

Huszonhat válaszadóból csak heten gondolták úgy, hogy a gyerekek képesek bármiféle változást előidézni. A többség erre nem tartotta a gyerekeket képesnek. Válaszukat azzal indokolták, hogy a felnőttek kezében van minden: szavazati jog, befolyás, annak tudása, mit és hogyan kell tenni. Újra elmondják, azért sem sikerülhet a dolog, mert a felnőttek nem figyelnek rájuk.

Összegzés

Összehasonlítottam a kérdésekre adott 26 választ. Mit várnak tőlünk? Azt, hogy hallgassuk meg őket, beszéljessünk velük, gondolkozzunk el azon, amit mondanak. Azt is mondják, milyen fontos a szülői minta, és azt, hogy lehet és kell a megkülönböztetés ellen az otthoni neveléssel küzdeni. A mi feladatunk, hogy odahaza, a felnőttekkel szembeni bizalmatlanság bizalomná alakuljon. Tanítsuk meg a gyerekeket arra is, hogyan kell egy-egy esetben eljárni, valamit hogyan kell hivatalosan elintézni!

Az iskolák és a tettekkel példát mutató (ezért hiteles) tanárok feladata felbecsülhetetlen abban a szemléletformálásban, amelynek célja, hogy ne csak önmagunkra gondoljunk. Legyen magától értetődő, hogy segítsünk egymáson, hogy tudunk egymáson segíteni. A gyerekekkel először lakóhelyünkön vegyük számba azokat a szervezeteket, amelyeken keresztül a rászorulókhöz eljut a segítségünk. Beszéljük meg a felmerülő problémát, annak okát, és ösztönözzük a gyerekeket, hogy keressék a lehetséges megoldást. Ez a segítségnyújtás azonban jusson el távoli vidékekre is. A mai technika korában nem lehet gond a tájékozódás. Használjuk az internetet például arra is, hogy az UNICEF-fel, annak tevékenységével megismerkedjenek a gyerekek, így nyújtsa nekik nagyobb kitekintést a világra. A gyerekeken keresztül pedig bevonhatjuk a szülőket is.

NANSZÁKNÉ DR. CSERFALVI ILONA

főiskolai tanár

Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola
Debrecen

Nevelés–oktatás a fenntartható fejlődés szolgálatában

Aligha kétséges, hogy az intenzívebb pszichikus élményeket nyújtó tanítási-tanulási szituációk megszervezésére vonatkozó általános pszichológiai elvek, más nevelési alapelvektől eltérően, hatványozott mértékben jelentkeznek a környezeti munkában, hiszen ezen a területen nagyobb jelentőséggel bír az effektív zónát érintő fejlesztés. Nyilvánvalónak tűnik, hogy a környezeti nevelés a környezettudatos életvitel és magatartás alakításában, a környezeti ismeretekben, valamint az ökológiailag szervezett tevékenységben megkülönböztetett hangsúlyt kellene fordítani a környezeti jelenségek iránti érzelmi viszonyulásokra, a pozitív elkötelezettségek és attitűdök fejlesztésére, a környezeti–természeti károsodások megelőzésére vonatkozó meggyőzésre, a környezetvédelmi szemlélet kialakítására.

Ehhez azonban arra lenne szükség, hogy a pedagógiai folyamatban a tanulók által tapasztalt didaktikai szituációkat úgy tervezzük és valósítsuk meg, hogy változatlan, a személyiségre ható élmények, érzelmek megjelenését segítsék. Erre azért van szükség, mert az ismeretek, információk csak akkor járulnak hozzá a magatartás és az aktivitás irányításához, ha élményekkel, érzelmekkel párosulnak. Az érzelmi motivációs bázis akkor jön létre, ha a tanulók gyakran szembesülnek a környezeti valóság változatos jelenségeivel, élményszinten élik át ezeket a valóságselemeket.

A pedagógiai folyamat abban az esetben képes a környezeti nevelésben komplex módon befolyásolni a magatartás alakulását, ha céltudatosan vezérli az érzelmi viszonyulást a környezeti jelenségekkel, folyamatokkal szemben. Palmer és Neol (1998) modelljében az ismeretek, fogalmak, készségek és attitűdök kialakításában és élményszerzésre alapoz. A környezettudatos magatartás legtöbb esetben nemcsak elmélyült tudást, sokkal inkább intertializálódott értékeket, elveket, érzelmi viszonyulásokat, felelősséget és meggyőződést igényel.

A XX. század újdonsága, hogy megjelent a fenntartható fejlődés szociális dimenziója, vagyis a környezetpolitika és a szociálpolitika integrálódása. A fenntartható fejlődésnek három tartópillére, más szóval három dimenziója van: a környezeti, a gazdasági és a szociális tényező, melyek összefonódva és egymást kiegészítve jelennek meg.

A fenntarthatósággal foglalkozó oktatás megvalósítása érdekében tett erőfeszítések hat tényezőtől függenek. Ezek a tényezők együtt jelölik ki a teendőket a fenntarthatóság oktatásra építésének folyamatában. E tényezők: 1. a teljes életen át tartó tanulás, 2. komplex szemléletmódok, 3. a rendszerben történő gondolkodás, 4. társadalmi kapcsolatok, 5. több kultúrát átfogó perspektívák, 6. általánosság.

A teljes életen át tartó tanulás:

Az életre szóló tanulás fogalmát olyan kulcsfogalomként használjuk, amely összefogja az iskola és az iskolán kívüli oktatást. Ebben az átfogó értelemben úgy használják, hogy hangsúlyozzák az ember életében szerepet játszó mindenféle oktatás összetett mivoltát. Az iskolai és az iskolán kívüli oktatás minden formája része az életre szóló tanulás folyamatának.

Komplex szemléletmódok:

A fenntarthatósággal foglalkozó oktatás az ember és a környezet egymásrataltságának és kölcsönös kapcsolatának megértését igényli. Az oktatási tananyag és a pedagógia tükrözze a fenntartható fejlődés központjában lévő tudományok közötti kapcsolatokat (interdiszciplináris megközelítés). A fenntarthatóságról való tanulás megköveteli a tudományok közötti határok lebontását, esetleg úgy, hogy egy egyszerű valós problémát különböző nézőpontokból közelítünk meg. A fenntarthatóságnak az oktatási tananyagokba történő beépítése továbbra is helyi kérdés marad, amit a közösség tagjai fognak megvitatni. A kurzusok anyagait a szűkebb környezetre jellemző gyakorlati példákkal kell bővíteni, amihez szükséges a tanárok továbbképzése és gyakorlati közreműködése.

Rendszerben történő gondolkodás:

A fenntarthatósággal kapcsolatos oktatás a képességek fejlesztésére és gyakorlására helyezi a hangsúlyt, pl.: problémamegoldás, konfliktuskezelés, konszenzusépítés, információkezelés, interperszonális kifejezőkészség, valamint a kritikus és kreatív gondolkodás. Ezek azok a képességek, amiket a munkáltatók egyre nagyobb mértékben igényelnek.

A környezeti problémák bonyolult volta miatt a rendszerszerű szemléletmódok alapvetők abban az esetben, ha a fenntartható fejlődést meg akarjuk valósítani.

Társadalmi kapcsolatok:

A fenntarthatósággal foglalkozó oktatás azt is jelenti, hogy az iskolák mellett a közösség minden területéről bekapcsolódnak a különleges szakértelemmel rendelkező emberek, szülők, közösségvezetők, kormánytisztviselők, ipari menedzserek és a nonprofit szervezetek dolgozói. Az iskola az életre neveljen.

Több kultúrát átfogó perspektívák:

A tananyagok tartalma tükrözze a fenntarthatóság eltérő kulturális szemléletmódjait. Az oktatási anyagoknak és a programoknak minden érdekelt közösség számára hozzáférhetőnek kell lenniük. Az oktatási programoknak az emberek saját közösségeikben átélt valós tapasztalataiban kell gyökerezniük. A különböző kulturális háttérű fiatalokat el kell látni a szükséges képzéssel és jártassággal, hogy környezeti és tudományos előmenetelüket folytathassák.

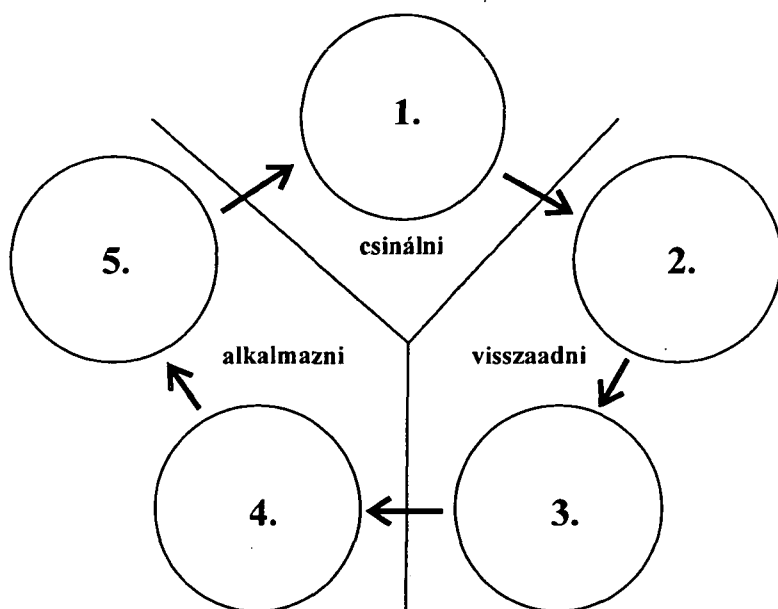
Általánosság:

Olyan tudás és gyakorlat átadása, mely az osztálytermeken kívül, a mindennapi életben is használható. A kívánatos eredmény egy olyan tájékozott polgár, aki képes megvalósítani egyéni céljait. Felkészült arra, hogy felelősséggel részt vegyen egy fenntartható társadalomban.

A fenntartható fejlődés igényli a tapasztalatszerzésen alapuló tanulási folyamatot.

Ennek elemei:

A tapasztalatszerzésen alapuló tanulási folyamat elemei

1. A tapasztalat megszerzése.
2. Az eredmények megosztása másokkal.
3. Az eredmények megvitatása, elemzése.
4. Általánosítás, kapcsolás más, valós helyzetekhez.
5. A tapasztalatok alkalmazása hasonló helyzetekben.

A fenntartható fejlődést segítő nevelést és oktatást annak a pedagógiai gondolatnak alapján lehet megszervezni, mely szerint a tudatosság, a dönteni képes gondolkodás, a helyes viselkedés és cselekvőképesség fejlesztésének sikeressége abban áll, hogy a nevelés mennyire alapoz a tanuló természet iránti nyitottságára, a tantervekben, pedagógiai programokban, tankönyvekben, tanítási-tanulási stratégiákban és szervezeti struktúráiban mennyire összehangolt, és miként felel meg az alapvető fejlődési törvényeknek.